

**TÜRKİYE
İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU**

**BOLU F TİPİ YÜKSEK GÜVENLİKLİ CEZA
İNFAZ KURUMU ZİYARETİ**

(Rapor No: 2019/9)

**(Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu’nun 2019 / sayılı kararında
oybirliği ile kabul edilmiştir.)**

... 2019

KISALTMALAR	ii
A. GİRİŞ	1
B. GENEL BİLGİLER	2
B.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	2
B.1.1. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI.....	2
B.1.2. KURUM PERSONELİ	3
B.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER.....	3
C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	3
C.1. FİZİKSEL KOŞULLAR.....	4
C.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	6
YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU	6
DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA	7
SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER.....	10
SAĞLIK ve BESLENME	12
D. TAVSİYELER.....	14

KISALTMALAR

AİÖK	: Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
CAT	: Birleşmiş Milletler İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
ÖYB	: Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

A. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 6701 sayılı Kanunla, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.
2. Türkiye, 14 Eylül 2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹
3. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-ı bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde Ulusal Önleme Mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanunun 2/1-k bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. Kapalı ceza infaz kurumu; iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.² 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunun 9. Maddesinde Yüksek Güvenlikli ceza infaz kurumlarının tanımı yapılmış olup bu tanıma göre "Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın

¹ Uluslararası Af Örgütü, **Combating Torture: A Manual for Action**, 1. Baskı, Londra, 2003, s. 141-142.

² 2006/10218 karar sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük, madde 10.

belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir

5. 6701 sayılı TİHEK Kanununun 9/1-j bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirme TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.
6. Kurum İkinci Başkanı M... K..., Kurul Üyesi H... K...'ın eşlik ettiği ziyaret heyetinde Cumhuriyet Savcısı S... K..., Hakim G... D... K..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı N... Ö... ve Uzman Psikolog A... Ö... yer almıştır.
7. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 13.02.2019 tarih ve 2019/11 sayılı kararı ile 21.02.2019 tarihli Başkanlık Oluru uyarınca Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na 25-27.02.2019 tarihlerinde gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini içermektedir.

B. GENEL BİLGİLER

B.1. KURUM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

B.1.1. KURUMUN FİZİKSEL KOŞULLARI

8. Bolu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu; 33.988 m2 açık alan, 17.426 m2 kapalı alan üzerine kurulmuştur. İhata duvarının dış kısmında Cezaevi Jandarma Bölük Komutanlığı Binası, Ziyaretçi Kabul Binası ile 2 adet 10'ar dairelik lojman binası bulunmakta olup toplamda , 83.513 m2 alana sahiptir. Ceza İnfaz Kurumunun dört tarafı ihata duvarı ile örülü olup ihata duvarının üzeri dikenli tellerle kapatılarak çevrilmiştir. İhata duvarının dışında 2. nizamiye ile birlikte 8-12 metre yüksekliklerinde 5 adet Jandarma gözetleme kulesi ve 2 tanesi ihata dışında olmak üzere 6 adet nöbetçi kulübesi bulunmaktadır. İhata duvarı dışında ise; ziyaretçi kayıt ve bekleme salonu, kazan dairesi, kullanma suyu deposu ve 1. nizamiye yer almaktadır.
9. Kurum, 103 adet 3 kişilik, 61 adet tek kişilik odalardan oluşmakta ve toplam kapasitesi 368 'dir. 3 kişilik odalar 25 m2 alt kat ve 25 m2 üst kat olmak üzere toplam 50 m2 dir. 3 kişilik odaların havalandırmaları 50 m2 dir. Tek kişilik odalar 10 m2 den oluşmuş ve yan yana bulunan 2 ya da 3 oda aynı havalandırma bahçesini kullanmaktadır. Tek kişilik

odaların havalandırmaları ise 42 ile 50 m2 arasında değişmektedir. Kurumda kantin/market bulunmaktadır.

10. Kurumda 1 adet çok amaçlı salon, 1 adet açık spor sahası, 1 adet masa tenisi salonu, 8 adet iş atölyesi, 1 adet mutfak, soğuk hava depoları, personel yemekhanesi, açık ve kapalı görüş mahalleri, avukat ziyaret mahalleri, mahpus kabul alanı, görüşme odaları, kantin, müdahale ekip odası, merkez kontrol odası, kütüphane, dersane, revir, berberhane, terzihane, mescit, çamaşırhane, jeneratör odası ve sığınaklar bulunmaktadır.
11. Kurumda ısınma, merkezi kalorifer sistemi aracılığı ile sağlanmaktadır.
12. Kuruma gelen ziyaretçiler duyarlı kapıdan geçirildikten sonra elle de fiziki aramaları yapılmaktadır. Eşya giriş-çıkışlarının kontrolü ve yasa ile ceza infaz kurumlarından içeri girmesi yasak olan eşyaların girişlerinin engellenmesi için bina girişinde duyarlı kapı ve X-Ray cihazı bulunmaktadır.

B.1.2. KURUM PERSONELİ

13. Kurumda; 1 Kurum Müdürü, 3 Kurum 2. Müdürü, 1 İdare Memuru, 1 Sosyal Çalışmacı, 1 Psikolog, 2 Bilgisayar İşletmeni, 4 büro personeli, 2 Sağlık Memuru, 2 Ambar Memuru, 1 Şoför, 2 Teknisyen, 1 Santral Memuru, 1 Kaloriferci, 1 Hizmetli, 5 İnfaz ve Koruma Başmemuru ile 119 İnfaz ve Koruma Memuru olmak üzere toplam 147 personel bulunmaktadır.

B.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLER

14. Kurum kapasitesi 368 olup ziyaret tarihi itibari ile Kurumda 273 hükümlü ve 65 tutuklu bulunmaktadır.
15. Kurumda bulunan engelli mahpus³ sayısı 4'tür. Kurumda kadın mahpus bulunmamaktadır.

C. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

16. Ziyaretin ilk gününde, yönetim ile yapılan ilk görüşmenin ardından ziyaretçi kabul arama bölümleri, aile görüşme odası, kapalı görüşme mahalli, avukat görüşme odası gibi alanlar gezilerek incelenmiş, ardından Heyet tarafından belirlenen koğuşlarda mahpuslar ile görüşülmüştür. İkinci gün ise geri kalan ortak alanlar incelenmiş, çeşitli koğuşlar gezilerek mahpuslar ile görüşmeler yapılmıştır. Son olarak Kurum yönetimi ile tekrar bir

³ Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülükleri ifade etmektedir.

araya gelinmiş ve heyetin ilk gözlem ve tespitleri, mahpusların talep ve şikâyetleri hakkında yönetim ile görüşülerek ziyaret sonlandırılmıştır.

C.1. FİZİKSEL KOŞULLAR

Kurum Kapasitesine İlişkin

17. 368 kişilik kapasiteye sahip Kurumda 338 kişi bulunmaktadır. Genel olarak koğuşlarda Kurum kapasitesinin aşılmadığı görülmüştür. Bu nedenle kalabalıklaşma ve kalabalıklaşma sonucu ortaya çıkan sorunlarla karşılaşılmamıştır.

Isınmaya İlişkin

18. Kurumda ısınma doğalgaz kullanılarak koğuşlarda bulunan kalorifer sistemine gönderilen sıcak su ile sağlanmaktadır.
19. Özellikle koğuşların kapı ve pencerelerinin ısı yalıtımı bakımından verimli olmayışı nedeniyle serinlik oluştuğu, öte yandan Kurumun kuzey cephesinde serinlik sorununun daha belirgin olduğu hissedilmiştir.
20. Mahpuslara battaniye verilmekte olup görüşme yapılan mahpuslar tarafından kendilerinde battaniye verilmediğine ilişkin herhangi bir iddiada bulunulmamıştır.

Suya Erişime İlişkin

21. Kurumda 24 saat soğuk suya erişilmektedir. Sıcak su haftada 4 gün ikişer saat verilmektedir. Koğuşlarda bulunan kişi sayısı göz önünde bulundurulduğunda sıcak suya erişim ile ilgili büyük bir sorun gözlemlenmemiş ancak bu sürenin arttırılması bazı mahpuslarca talep edilmiştir.
22. İçme suyu kuyu suyundan karşılanmaktadır. Her ay düzenli olarak Bolu Halk Sağlığı Laboratuvarına su örnekleri gönderilerek su analizi yaptırıldığı idarece belirtilmiştir.

Hijyen Koşullarına İlişkin

23. Kurumda yılda iki defa ilaçlama yapıldığı, maddi imkanı olmayan mahpuslara temizlik malzemesi verildiği idarece belirtilmiştir. Bunun dışında temizlik malzemeleri mahpuslar tarafından kantinden satın alınmaktadır.

24. Banyo ve tuvalet bir arada olmakla birlikte bu kısımların temizliğinden mahpuslar sorumludur. Çeşitli temizlik malzemeleri güvenlik gerekçesiyle koğuş dışında tutulmakta, istendiğinde görevli personelce kullanılmaktadır.
25. Kurumda iki adet oda eş görüşme odası olarak kullanılmaktadır. Odalarda tuvalet, banyo, masa, sandalye, kanep ve içerisinde kişisel temizlik malzemeleri bulunan dolap bulunmaktadır. Oda duvarında bulaşıcı hastalıklarla ilgili bilgilendirici tabela vardır. Eş görüşme odalarının genel hijyen kurallarına uymadığı gözlemlenmiştir.
26. Yıkanması için gönderilen çarşaf ların temizlenmediği, kirli gönderildiği iddiasında bulunan mahpuslar bulunmaktadır. Mahpuslardan bazıları çamaşırlarını kurutacak yerlerin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tek Kişilik Koğuşlara İlişkin

27. Kurumda 61 adet tek kişilik koğuş bulunmaktadır. Yan yana olan 3 ayrı tek kişilik koğuşun kapısı ortak bir avluya açılmaktadır. Ayrıca 103 adet üç kişi kapasiteli koğuş bulunmakta ancak bazı üç kişi kapasiteli koğuşlarda güvenlik gerekçesiyle tek kişinin bulunduğu da görülmüştür. Bu durum ortak alan olarak görülebilecek avlunun diğer mahpuslarla birlikte kullanımını engellemektedir. Uzun süre yalnız kalan mahpuslarda psikolojik rahatsızlıklar oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu mahpusların genel şikayetleri tek kalmaktan kaynaklıdır.
28. Koğuşlarda tek kalanların bulanık bilinçleri, iyileşmeye yönelik çalışmanın olmaması, yalnızlık gibi olumsuzlukların bu kişilerin fiziksel ve ruhsal sorun yaşamasına neden olduğu veya olabileceği düşünülmektedir. Fiziksel olarak; bağışıklık sisteminin zayıflaması, tansiyon yükselmesi, kalp – damar hastalıkları, genetik yapıdan bağımsız olarak erken ölüm gibi sonuçlar gerçekleşebilmektedir.⁴ Psikolojik olarak ise; anksiyete, özgüven düşüklüğü, gerginlik, öfke ve depresyon gibi rahatsızlıklar ve yakınmaları ortaya çıkmakla birlikte kişinin kendine zarar vermesi, erişebildiği ölçüde bağımlılıklar⁵ geliştirmesi (ilaç, sigara, alkol, madde), şiddet ve suç işleme eğiliminde artış ve intihar etme⁶ riskinde artış oluşabilmektedir.

⁴ Yaşar. M.R. (2007). Yalnızlık, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 10-12

⁵ Psikoloji-psikiyatri.com/zebra-erol/yalnizlik-belirtileri

⁶ Psikoloji-psikiyatri.com/erol-ozmen/yalnizlik

C.2. ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERE DAİR TUTUM, DAVRANIŞ VE HİZMETLERE İLİŞKİN TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

YÖNETİM VE PERSONELİN TUTUMU

29. Kurumda görev yapan personelin meslek içi eğitime tabi tutulduğu, bununla birlikte Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Eğitim Merkezlerince insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği idarece belirtilmiştir.
30. Son bir yıl içinde (25/02/2018 – 25/02/2019) 363 ceza verme kararı bulunduğu bu cezaların mahpusun eylemine karşılık gelen kınama, bazı etkinliklerden men, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücreye koyma gibi cezalar olduğu idarece belirtilmiştir.
31. Kurumda bulunan bazı mahpusların çeşitli eylemler düzenlediği görülmüştür. Bunlar arasında saat başı koğuş kapılarına vurma, telefon görüşmesi sonrası kendi rızasıyla koğuşa dönmek biçiminde oturma eylemleri ve slogan atma bulunmaktadır. Özellikle oturma eylemi yapan mahpusların taşınarak koğuşlarına götürüldüğü görülmüştür. Bu eylemlerin avluya çıkış süresinin arttırılması, sohbet süresinin arttırılması istemleri gibi nedenlerle yapıldığı mahpuslarca ifade edilmiştir. Öte yandan, kurum personeli tarafından izlettirilen kamera kayıtlarında mahpusların pasif direnişte bulunmadıkları özellikle havalandırma kapılarının kapatılması esnasında memurların görevine engel olmak için ellerini kapı aralarına koyarak engel olmaya çalıştıkları izlenmiş olup, yine telefon görüşmesi sonrası slogan atıp koğuşuna gitmeyi reddeden mahpusların bulunduğu görülmüştür.
32. Kurum bünyesinde bulunan mahpusların dilekçelerini sabah sayımlarında görevli personele teslim ettikleri, bu görevlilerin, dilekçeleri sorumlu başmemurluk personeline verdiği, başmemurluk personelinin dilekçeleri ilgili birimlere verilmek üzere gruplandığı, bu işlemin ardından nöbetçi kurum müdürüne ve ilgili birim sorumlusu İkinci Müdürüne teslim edildiği ve burada imzalanıp alakalı olduğu birimlere havale edildiği, talebe uygun işlem yapıldığı idare tarafından belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde hak arama özgürlüklerinin engellenmediği, yazdıkları dilekçelerin her sabah alındığı bu konuda herhangi bir kısıtlama ile karşılaşmadıkları ifade edilmiştir. Ancak dilekçe verirken idarenin okuyacağı endişesi ile daha önce yaşanan bazı durumları yazamama sorunundan söz edilmiştir.
33. Arapça yazılan mektuplarının geç iletildiği, bunun sebebinin tercüman olmadığı için komisyonca geç okunması olduğu belirtilmiştir.

Bolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti (Rapor No: 2019 /9)

34. Mahpuslarla yapılan görüşmede, Kurum personelin kendilerine yaklaşımından ve davranışından memnun olduklarını belirtenler olduğu gibi infaz koruma memurları ile sorunlar yaşandığını, bunun sonucunda kendilerine argo kelimelerle hitap edildiğini iddia edenler ve ortada neden yokken hakarete maruz kalınmasının rahatsız edici olduğunu belirtenler de olmuştur.
35. Personel sayısına ilişkin olarak; ziyaret tarihi itibarıyla 147 olan Personel sayısının yetersiz olduğu, bu durumun faaliyetleri aksattığı, personel sayısının artırılması gerektiği idare tarafından belirtilmiştir.

DIŞ DÜNYA İLE İLETİŞİM VE AÇIK HAVADAN FAYDALANMA

Havalandırmaya Çıkış Saatlerine İlişkin

36. Kurumda, genellikle tek kişilik koğuşlarda ağırlaştırılmış müebbet hükmü almış mahkûmlar kalmaktadır. Bu kişilerin günlük 1 saat havalandırmadan faydalanma hakları bulunmaktadır. İyi hallilik göstermeleri durumunda bu süre günlük 4 saate kadar çıkarılabilmektedir. Diğer mahpuslar 08-17 saatleri arasında havalandırmadan faydalanmaktadırlar. Günlerin uzamaya başlaması ile bu sürenin uzatılacağı kurum idaresi tarafından belirtilmiştir.
37. Günde 1 saat havalandırmadan yararlanan kişiler bunun sağlık sorunlarına neden olduğunu iddia etmişlerdir.

Sohbet Faaliyetine İlişkin

38. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında 22/01/2007 tarih ve 45/1 sayılı genelgesi doğrultusunda: *“Güvenlik bakımından tehlike yaratmadığı ölçüde, idare ve gözlem kurulu tarafından belirlenen istekli hükümlü ve tutuklular, 10 kişiyi aşmayacak gruplar hâlinde ve idarenin gözetiminde, açık görüş alanlarında veya diğer ortak yerlerdeki sosyal faaliyetler çerçevesinde haftada toplam 10 saati aşmamak üzere sohbet amacıyla bir araya getirilebilir. Bu faaliyet hafta içerisinde açık görüş, avukat ve ziyaretçi görüşlerini aksatmayacak şekilde yaptırılır.”* Kurumda sohbet faaliyetleri, mevzuat hükümleri gereğince farklı koğuşlarda kalan mahpuslardan oluşturulan 10 kişiye kadar gruplarla gerçekleştirilmektedir. Kurumda açık görüş haftası sohbet faaliyeti yapılmamaktadır.

39. Faaliyet süresinde infaz koruma memurları grupların yanında durmamaktadır. Faaliyet grupları belirli aralıklarla değiştirilmektedir. Öte yandan sohbet hakkının kullandırılma süresinin arttırılmasını talep edenler olmuştur.
40. Bakanlığın sözlü ve yazılı talimatları gereği ortak alan faaliyetlerine, sohbe hiçbir şekilde çıkarılmadıklarını iddia eden mahpuslar bulunmaktadır. Uzun süre tek kalıp sohbet hakkından yararlanamayan mahpusların diğer mahpuslara göre psikolojik rahatsızlıklara yakalanma yüksek olasılığı göz önünde bulundurulmalıdır. Kurum idaresi sohbet faaliyetine katılacak kişiler hakkında güvenlik gerekçesiyle tek kalmaları gerektiğine yönelik yazıların olmaması gerektiğini ifade etmiştir.
41. Mahpus ile yapılan görüşmede, sohbet hakkı için hukuki yollara başvurduğunu, bunun neticesinde sohbe çıkarılmaya başlandığını ancak sohbet faaliyetlerinin yağmurlu havalarda dışarıda, sıcak havalarda içeride gerçekleştirildiğini, bu koşullarda sohbet hakkı kullanamadığını, nihayetinde de sohbet hakkının kullanamadığını iddia etmiştir. Benzer şekilde Sohbet hakkının iki buçuk ay kullandırılmadığını daha sonra 1 kişi ile görüşme hakkı tanındığını ancak bu hakkın boş odalar varken yağmur altında kullandırıldığını iddia eden mahpus da bulunmaktadır.

Açık Görüşe İlişkin

42. 17/06/2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; *“Açık görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin maddi temasına imkan verecek şekilde, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebildiği ve izlenebildiği, ceza infaz kurumunun bu iş için tahsis edilmiş özel bölümünde yapılan ziyaret ve görüşmelerdir... Açık ziyaretler, bir saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler.”*
43. Açık görüş alanında plastik masa ve sandalyeler bulunduğu görülmüş, en fazla 10 mahpusun aynı anda görüşme yapabildiği belirtilmiştir. Açık görüş alanı olarak belirlenen odalar içinde ihtiyacı karşılayabilecek kadar masa ve sandalye bulunmakta ve bu odalarda sohbet faaliyetleri ve açık öğretim sınavları da yapılmaktadır. Mahpuslardan açık görüş ile ilgili sıkıntı yaşamadıklarını belirtenler olduğu gibi açık görüşte farklı ziyaretçilere selam verme fotoğraf çekilebilme talepleri de dile getirilmiştir.
44. Açık görüş saatinin değişmesini talep eden mahpuslar da bulunmaktadır. Ailesi şehir dışından gelen mahpusların görüş saatini öğleden sonraya aldırma taleplerinin karşılanması konusu gündeme gelmiştir.

Kapalı Görüşe İlişkin

45. 17/06/2005 tarihli Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; *“Kapalı görüş, hükümlü ve tutuklular ile ziyaretçilerinin her türlü maddi temasının önlenildiği, konuşulanların hazır bulunan görevli tarafından işitilebilecek şekilde izlenebildiği ve ceza infaz kurumu idaresinin bu iş için tahsis ettiği özel bölümde yapılan görüşmelerdir... Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir.”*
46. 3 bloktan oluşan Kurumda toplam 27 kabinde kapalı görüş gerçekleştirme alanı bulunmaktadır. Kabinler ses geçirmez camlarla ayrılmıştır. Kapalı görüşte mahpus ve yakını ahize ile iletişim sağlamaktadırlar. Bu kısımda bulunan plastik sandalyelerin iyi durumda olmadığı, camların ve etrafın kirli olduğu, genel bir düzenlemenin gerektiği görülmüştür. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde genel olarak kapalı görüş haklarının kullanımında sorun yaşamadıkları belirtilmiştir.

Telefonla Görüşme Yapmaya İlişkin

47. 23/06/2001 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Hükümlü ve Tutukluların Dışarıdaki Yakınlarıyla Telefonla Görüşmeleri Hakkında Yönetmelik hükümleri doğrultusunda; *“Hükümlü ve tutukluların telefonla konuşma gün ve saatleri, kurumda bulunan telefon adedi, başvuru sırası ve sayısı, kurumun asayiş ve güvenliği dikkate alınarak belirlenir. Konuşma süresi 10 dakikayı geçemez. Bu süre sonunda konuşma kendiliğinden kesilir. Hükümlü veya tutuklular, görevli infaz ve koruma başmemur ve memurlarından oluşan 3 kişilik bir ekip tarafından oda veya koğuşundan alınarak telefon başına getirilir. Hükümlü veya tutuklu, konuşmasına kendi adını ve soyadını söyleyerek başlar. Görüştüğü kişinin adını, soyadını ve telefon numarasını tekrar etmesini isteyerek konuşmasına devam eder. Bu işlemin yapılması zorunlu olup, konuşma bittikten sonra, formun konuşmanın yapıldığına ilişkin bölümü doldurularak, konuşmayı yapan hükümlü veya tutuklu ile görevli memur tarafından imzalanır.”*
48. Her blokta üçer telefon bulunmaktadır. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefon görüşmelerine ilişkin herhangi bir sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir. Tekmil verme

biçiminde tarif ettikleri, OHAL ile gelen karşı tarafta görüşülen kişinin de konuşma başlangıcında ismini söyleme zorunluluğunun sonlandırıldığı belirtilmiştir.

SOSYAL, KÜLTÜREL, MESLEKİ, EĞİTSEL VE SPORTİF ETKİNLİKLER

49. Kurumda okuma yazma kursları (1. ve 2. kademe), yaygın eğitime erişim imkanı (açık öğretim ortaokulu, açık öğretim lisesi, açık öğretim fakültesi ve uzaktan eğitim), örgün yükseköğretim, mesleki ve teknik kurs eğitimleri, sosyal ve kültürel kurs eğitimleri, sınav hizmetlerine katılım imkanı (tüm ÖSYM sınavları, yaygın eğitim MEB sınavları), kütüphane çalışmaları, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimleri, sosyal kültürel ve sportif çalışmalar, konferans ve seminerler ile sergiler düzenlendiği idarece belirtilmiştir.
50. 2018-2019 öğretim yılı içerisinde; 1. kademe okuma yazma kursuna katılan mahpus sayısının 9 olduğu, 2. kademe ilköğretim bitirme kursuna katılan mahpus bulunmadığı, açık öğretim ortaokuluna kayıtlı 10 mahpus bulunduğu ancak bunların üçünün öğrenimine devam ettiği, açık öğretim lisesine kayıtlı 38 mahpus bulunduğu bunlardan dokuzunun öğrenimine devam ettiği, Yükseköğretim Kurumları Sınavına 2018 yılında 4 mahpusun başvurup ikisinin girdiği 2019 yılında ise 7 mahpusun başvurduğu ancak hiçbirinin girmedikleri, bu dönemde ALES sınavına 1 mahpusun girdiği, DGS sınavına 1 mahpusun girdiği, açık öğretim fakültesine kayıtlı 21 mahpus bulunduğu bunların dokuzunun kayıt yenileme işlemi yapıp öğrenime devam ettiği idarece belirtilmiştir.
51. Kurum bünyesinde çeşitli iş ve meslek eğitim kursları düzenlendiği belirtilmiştir. Bu kapsamda; aşçı çırağı kursunu tamamlayan 10 mahpusun, gıda ve su sektöründe çalışanlar için hijyen kursunu tamamlayan 12 mahpusun sertifikalarını aldığı, halen devam eden aşçı çırağı ve pastacı çırağı kurslarına toplamda 24 mahpusun katıldığı ifade edilmiştir.
52. Sosyal ve kültürel kurslar kapsamında; Kuran-ı Kerim okuma kursuna 6 mahpusun katıldığı, Kuran-ı Kerim ve Tecvid kursuna 8 mahpusun katıldığı, din kültürü ve ahlak bilgisi kursuna 9 mahpusun katıldığı idarece belirtilmiştir.
53. Kurum kütüphanesinde ziyaret dönemi itibariyle 4135 kayıtlı kitap bulunduğu belirtilmiştir. Kütüphane dışında iki adet salonda mahpuslara ait kitaplar bulunmaktadır. Verilen dilekçeler ile kitapların değişimleri yapılmaktadır. Posta yolu ile mahkûmlara gönderilen kitaplar kurumun eğitim birimince kontrol edilmekte ve yasak içerikli değil ise mahpuslara verilmektedir. Mahpusların okuduktan sonra teslim ettikleri kitaplar,

kapaklarının değiştirilerek içeriğine yasaklanmış kitap yerleştirilmesi ile diğer mahpuslar ulaşmasının engellenmesi amacıyla her seferinde kontrol edilmektedir.

54. Mahpuslar odalarına kendilerine ait en fazla 10 kitap bulundurabilme durumundan rahatsız olduklarını, kitap sınırlamasının OHAL dönemi ile birlikte geldiğini, sınırlamanın kaldırılmasını istediklerini, kütüphaneden veya kendilerine ait kitaplardan 15 günde bir 3 kitap seçme hakları olduğunu, bunun kendilerine yetmediğini, belirtmişlerdir. Mahpusların bu talepleri heyetimizce kurum idaresine bildirilmiştir. Kurum idaresi güvenlik tedbiri gerekçesi ile 10 kitaptan fazla veremediklerini ancak 15 günde bir 3 kitap değişim hakkının daha kısa sürede 5 kitap değişimi yapılarak uygulayabileceklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, görüşmeler sırasında farklı dillerde kitapların kütüphaneye eklenmesi talebinde bulunan mahpuslar olmuştur.
55. Kurumda personel sayısının eksik olduğu özellikle Kurum Müdürü tarafından dile getirilmiştir. Kurumda birçok faaliyetin yapılabilmesi için daha fazla personel gerektiği aktarılmıştır. Aynı şekilde personel yetersizliği gibi sebeplerle kurumda kütüphaneye, salt kütüphane kullanımı amacıyla hiçbir mahpusun çıkarılmadığı belirtilmiştir.
56. Kurumda merkezi yayın sistemi bulunmakta olup 35 televizyon kanalının yayınlanmaya devam ettiği belirtilmiştir. Farklı düşünceleri yansıtan kanalların bulunmadığı biçiminde mahpusların iddiaları idare ile paylaşılmıştır. Mahpusların talepleri doğrultusunda çeşitli kanalların listeye alınması için gerekli işlemlerin yapılacağı idarece belirtilmiştir.
57. Çok amaçlı spor salonu ve çim sahadan yararlandırılmanın psiko-sosyal servisi tarafından hazırlanan, İdare ve Gözlem Kurulu tarafından kabul edilen program çerçevesinde olduğu belirtilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; ayda 1 kere spor yapabildiklerini ve bunun yetersiz olduğunu belirtmiş, birçok mahpus spor faaliyetlerine çıkamadıklarından yakınmışlardır. Kurum idaresi, güvenlik tedbirlerinin arttırılması ile birlikte spor yapan kişi sayısının artırılacağını ve bunun dışında gerekli güvenlik tedbirlerinin alınması koşulu ile nisan ayı itibarı ile koğuşlar arası futbol turnuvası gerçekleştirileceği bilgisini vermiştir.
58. Kurumda işyurdu bulunmamakla birlikte, 1 terzi memur, 1 fotoğrafçı memur, kurum kantininde çalışan 1 hükümlü bulunduğu belirtilmiştir.
59. Kurumda eğitim faaliyetleri (yabancı dil vb) bulunmadığı, bunun ıslah fonksiyonunu sekteye uğrattığı mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Kurumda yapılmak istenen eğitim faaliyetleri için İl Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğünden eğitimci talep edilmesine rağmen halk eğitim merkezinin bu taleplere olumlu cevap vermediği idarece belirtilmiştir.

SAĞLIK ve BESLENME

Revir ve Psiko – Sosyal Servise İlişkin

60. Kurumda revir ve psiko – sosyal servis bulunmaktadır. Revirde İl Sağlık Müdürlüğü tarafından salı ve perşembe günleri yarım gün görevlendirilen 1 doktor bulunduğu belirtilmiştir. Kurumda ayrıca 3 sağlık personeli görev yapmaktadır.
61. Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi amacıyla, Kuruma her yeni gelen mahpusun hepatit gibi hastalıkları taşıyıp taşımadığının tespiti incelemesi yapıldığı, her yıl en az bir defa verem taraması yapıldığı, haşere ve vektörlere karşı zaman zaman teknik servis aracılığıyla bahçe ve çöp çıkışlarında ilaçlama yapıldığı, eğitim birimi tarafından da gerektiği zaman hijyen eğitimi verildiği ve her ay su analizinin Bolu Halk Sağlığı Laboratuvarında yapıldığı belirtilmiştir.
62. Psikiyatrist yönlendirmesi veya psiko – sosyal servis personelinin gerekli görmesi ile psikolog tarafından düzenli görüşmelerin yapıldığı ifade edilmiştir. Mahpuslar ile gerçekleştirilen her türlü görüşmede psiko – sosyal serviste görev yapan infaz koruma memuru da güvenlik gerekçesi ile aynı ortamda hazır bulunmaktadır.
63. Psiko – sosyal servis biriminde görev yapan sosyal çalışmacı ile görüşme yapılmıştır. Kurumda servis olarak verdikleri hizmetler hakkında bilgi edinilmiştir. Kişinin kuruma kabul işlemlerinin ardından kişi ile yapılan görüşme esnasında kişinin bireysel özelliklerinin işlendiği Araştırma ve Değerlendirme Formunun doldurulduğunu, form doğrultusunda mahkûma yönelik ne tür destek sağlanması gerektiğinin belirlendiğini, kişiye yönelik görüşme ve grup çalışmalarının planlandığı ifade etmiştir. Ancak grup çalışmalarına katılan mahkûm sayısının az olduğunu, 3-4 kişilik grup çalışması gerçekleştirdiklerini, bu çalışmalara adli suç mahpuslarının katıldığını belirtmiştir.
64. Sosyal servis ve revir talepleri için dilekçe ile başvuruda bulunulması gerektiği ancak acil durumlarda ve rutin işlemlerde gerekli müdahale ve işlemlerin yapıldığı idare tarafından belirtilmiştir.
65. Revirde yapılan incelemeler neticesinde, acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda revire mahpusların bulunduğu ilk kattan hızlı bir geçiş yolu oluşturulması veya revirin ilk kata taşınması gerekliliği görülmüştür. İkinci katta oluşturulan ve koğuşların bulunduğu alandan kestirme bir geçiş de bulunmayan revire mevcut durumda bir mahpusun getirilmesinin en az on dakika sürdüğü heyetimizce yapılan, koğuşların bulunduğu kısım ile revir arası yürüyüş ile anlaşılmıştır. Özellikle kalp krizi gibi acil

müdahalenin gerekli olduğu durumlarda acil müdahale için hastanın revire yetiştirilememesi söz konusu olabilecektir.

66. Hastaneye sevk işlemine ilişkin olarak; mahpusun aile hekimliği muayenesinin yapıldığı, daha sonra il sınırları içerisinde bulunan devlet hastanelerine gerekliyse sevk edildiği, burada tedavisi mümkün olmayanların ise Ankara ve İstanbul hastanelerine sevkinin yapıldığı idarece belirtilmiştir. Öte yandan mahpuslarla yapılan görüşmelerde dilekçe ile yapılan başvurulara yaklaşık bir ay gecikmeli olarak geri dönüş yapıldığından sıkıntı yaşandığını iddia edenler bulunmaktadır.
67. Kronik rahatsızlığı bulunan mahpusların kontrollerinin düzenli olarak sağlandığı, tedavilerinin ve diyetlerinin Kurum tarafından sağlandığı idarece belirtilmiştir.
68. Mahpuslara sağlık kuruluşlarınca reçete edilen ilaçların günlük olarak Bolu Eczacılar Odası Temsilciliğine elektronik posta aracılığıyla gönderildiği, anlaşmalı eczanelerden belirli bir limit dahilinde temin edildiği belirtilmiştir.

Açlık Grevinde Olan Mahpuslara İlişkin

69. Ziyaret tarihi itibarıyla Kurumda 22 mahpus açlık grevine devam etmektedir. Açlık grevinde olanların bir kısmı süresiz açlık grevindeyken bir kısmı ise 10 günlük açlık grevine girmişlerdir. Kurum idaresi açlık grevinde olan mahpuslar ile psikolog tarafından görüşmeler yapıldığını, bu mahpusların ailesine ve Bakanlığa bilgi verildiğini ve yine isteklerine bağlı olarak nabız, tansiyon ve kilo kontrollerinin yapıldığını belirtmiştir.

Beslenmeye İlişkin

70. Yemekler, yemek arabalarında bulunan benmariler ile görevlilerce odalara dağıtılmaktadır. Daha önce farklı ceza infaz kurumlarında kalan mahpuslar dahil olmak üzere görüşme yapılan çoğu mahpus yemeklerin standartların üzerinde olduğunu belirtmiştir.

D. TAVSİYELER

Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

71. Işık, havalandırma, sıcaklık, sağlık, beslenme, içme suyu, açık havaya erişim ve fiziksel egzersiz, kişisel hijyen, sağlık hizmeti ve yeterli kişisel alan ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere genel yaşam koşullarının istisnasız tüm mahpuslara uygulanması,⁷
72. Kurum personelinin mahpuslara örnek olacak şekilde ve saygınlıklarına yaraşır biçimde görevlerini yerine getirmeleri, mahpusların cezalarını tamamladıktan sonra yeniden topluma kazandırılmasının sağlanması için infaz kurumunda bulunan tüm personelin mahpuslara yönelik yaklaşımlarında olumlu olması ve bu kapsamda gereken eğitimlerin verilmesi,⁸
73. Yatak çarşaflarının temiz tutulması için gerekli şartların sağlanması,⁹ aşırı kirli ve kullanışsız yatakların yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte yatakla değiştirilmesi,¹⁰
74. Açlık grevinde olan mahpuslara ilişkin olarak; gerekli ihtiyaçlarının karşılanmaya devam edilmesi, sağlık kontrollerinin aksatılmaması, açlık grevini sonlandırmaları hususunda kendilerine tavsiyede bulunulması, öte yandan B1 vitamini eksikliğinde Wernicke-Korsakoff sendromu¹¹ gibi hafıza üzerinde kalıcı hasarlar bırakan bir rahatsızlığın ortaya çıktığı bu nedenle düzenli olarak vitamin takviyelerinin temin edilmesi gerektiğinin unutulmaması,
75. Mahpusların hiçbir endişe yaşamadan dilekçelerini resmi makamlara ve avukatlarına gönderebilmelerinin sağlanması,^{12 13}
76. Sohbet hakkının uygun şartlarda kullandırılması, uzun süre ayrı kalıp sohbet hakkından yararlanamayan mahpusların diğer mahpuslara göre psikolojik rahatsızlıklara yakalanma yüksek olasılığının göz önünde bulundurulması,

⁷ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 42.

⁸ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 77.

⁹ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 20.

¹⁰ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 21.

¹¹ B1 vitamininin eksikliği nedeniyle belirli serebral fonksiyonlarının kaybına bağlı oluşan ensefalopati.

¹² Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun, m.68. “Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tabi değildir.”

¹³ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 57.

77. Ailesi şehir dışından gelen mahpusların görüş saatlerini öğleden sonraya aldirmek isteme taleplerinin karşılanması,¹⁴
78. En geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde uygulanması gereken eş görüşmesi ödülünün¹⁵ ayırım gözetmeksizin kullandırılması, Kurumda bulunan eş görüşme odalarının genel hijyen kurallarına uygun hale getirilmesi ve uygulanma sıklığının artırılması,¹⁶
79. Ceza infaz kurumunun ıslah fonksiyonunu gerektiği gibi ifa edebilmesi için eğitim ve spor gibi faaliyetlerin artırılması,^{17 18}
80. Kurumda bulunan, mahpusların kullanabileceği, kendilerini geliştirici ve eğitici yeterli sayıda kitabın bulunduğu kütüphaneden¹⁹ tam olarak yararlanmaları için mahpusların teşvik edilmesi, imkanlar ölçüsünde farklı dillerde kitapların da kütüphaneye eklenmesi,
81. Acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda revire mahpusların bulunduğu ilk kattan hızlı bir geçiş yolu oluşturulması²⁰ veya revirin ilk kata taşınması, kalp krizi gibi acil müdahalenin gerekli olduğu durumlarda acil müdahale için hastanın revire yetiştirilememesi tehlikesinin göz önünde bulundurulması,
82. İntiharın önlenmesi açısından risk altında bulunan mahpusların belirlenmesi, infaz kurumu tarafından konuya ilişkin önleyici çalışmalar yapılması.²¹

¹⁴ AİÖK Standartları s. 16: “CPT, ailesi uzakta yaşayan ve bu nedenle ailesinin düzenli ziyaret imkanı olmayan mahpuslar için ziyaret veya telefon teması kurallarının uygulanması konusunda esnekliğe gerek olduğunun altını çizmektedir.”

¹⁵ Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik, m.11.

¹⁶ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 58.

¹⁷ CPT’nin “Yüksek Güvenlikli Birimler” başlıklı 11. Genel Raporundan alıntı [CPT/Inf (2001) 16] : “Özellikle yüksek risk oluşturan mahpuslar, ağır gözetim durumlarını telafi edecek şekilde, gözetim birimlerinin sınırları içinde nispeten rahat bir programa tabi olmalıdır. Birimdeki diğer tutuklularla bir araya gelebilmeli ve kendilerine faaliyetler konusunda farklı seçenekler sunulmalıdır. Yüksek güvenlik birimlerinde iyi bir iç ortam yaratmak için özel çaba gösterilmelidir. Amaç, personel ve tutuklular arasında olumlu ilişkiler yaratmak olmalıdır. Bu hem birimde kalanların insanca muamele görmesine, hem de etkili kontrol ve emniyetin ve personel güvenliğinin sağlanmasına yarayacaktır. Yüksek güvenlik biriminde tatminkar bir faaliyet programının bulunması en az normal bölümdeki kadar, hatta daha önemlidir. Böyle bir birimin fanus gibi ortamında yaşamının bir mahpusun psikolojisi üzerinde yaratacağı olumsuz etkiyi azaltmada bunun önemi büyüktür. Faaliyetler mümkün olduğu kadar çeşitli olmalıdır (eğitim, spor, mesleki değeri olan işler, vs.).”

¹⁸ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)’nın “Açık Havaya Çıkma ve Boş Zaman Faaliyetleri” başlıklı 27. Maddesi 6 ve 7. Paragrafı.: “Spor, oyunlar, kültürel faaliyetler, özel hobiler ve diğer boş zaman uğraşlarını kapsayan eğlendirici fırsatlar yaratılmalıdır ve mümkün olabildiğince mahpusların bu etkinlikleri organize etmelerine izin verilmelidir. Mahpusların egzersiz esnasında ve eğlendirici faaliyetlere katılmaları için birbirleriyle bir araya gelmelerine izin verilmelidir.”

¹⁹ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 64.

²⁰ AİÖK Standartları s. 29

²¹ AİÖK Standartları s. 33

83. Mahpusların kurum müdürü veya müdürü doğrudan temsile yetkili görevliyle/görevlilerle görüşme taleplerinin ayırım gözetilmeksizin karşılanması,²²
84. Oluşan ve oluşabilmesi muhtemel fiziksel ve psikolojik sonuçların azaltılması amacı ile özellikle koğuşlarda tek kalan mahpuslara yönelik çalışmalar yapılması,

Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

85. İşkencenin ve kötü muamelenin önlenmesine dair eğitim ve bilginin infaz kurumu personelinin eğitim programında kapsamlı bir şekilde yer alması,²³ bunun yanında kişilerarası eğitim becerilerinin geliştirilmesi için göreve alımda²⁴ ve görev sırasında da belirli aralıklarla eğitim programları düzenlenmesi,
86. Kurumda ziyaret tarihi itibarıyla toplamda 147 personel bulunduğu, idare tarafından dile getirildiği üzere bu sayının yeterli olmadığı²⁵, personel sayısının artırılması yönünde çalışma yapılması,
87. Atipik psikoz tanısı almış, heyet doktorları tarafından *“organik olmayan psikotik bozukluk, haliyle cezası f tipi yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda infaz edilemez, durumuna uygun cezaevinde kalmalı”* ibareli sağlık raporu olan mahpusun tek kişilik odada kaldığı, mahpusun kişisel yatkınlıkları, gerçeklik algısının bozulması, yerine getirebileceği bir sorumluluğunun olmaması ve yoğun aktivite planına dâhil olmaması nedenleri ile kendi kendine kalmasının bu kişi için uygun olmadığı, kendisine uygun bir kuruma nakil edilmesi,

²² BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 56.: *“Her mahpusa haftanın bir günü, kurumun müdürüne veya müdürü temsil etmeye yetkili bir görevliye taleplerini ve şikayetlerini bildirme imkanı tanınmalıdır.”*

²³ İşkence ve Diğer Zalimane, Gayri İnsani Veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme, m.10.

²⁴ AIÖK Standartları s. 18-19: *“CPT bu bağlamda, kolluk kuvvetlerinin göreve alınması sürecinde kişilerarası iletişim yeteneğinin önemli bir faktör olması ve eğitim sırasında, insan onuruna saygı esasına dayalı kişilerarası iletişim becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu becerilere sahip olmak, polis veya ceza infaz kurumu yetkilisinin farklı şartlarda şiddete dönüşebilecek bir olayı önlemesini veya daha genel olarak, gerilimin azaltulmasını sağlayacak, aynı zamanda emniyet ve cezaevi kurumlarında yaşam kalitesini söz konusu bütün kişilerin yararına olacak şekilde iyileştirecektir.”*

²⁵ Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önlenme komitesi (CPT) [AIÖK] 11. Genel Rapor’dan alıntı [CPT/Inf (2001) 16]: *“Personel sayısının düşük olması ve/veya mahpuslarla doğrudan temas kurma imkanlarını azaltan personel sistemleri, olumlu ilişkiler kurulmasını engellemektedir; ayrıca genel olarak hem personel, hem de mahpuslar için daha güvensiz bir ortam oluşmasına neden olmaktadır. Personel sayısının yetersiz olduğu durumlarda, söz konusu kurumda temel güvenlik ve yönetim düzeyinin tutturulabilmesi için oldukça fazla mesai yapılması gerekebileceği de unutulmamalıdır. Bunun sonucu olarak personelin stres düzeyi aşırı artabilir ve personel gereğinden hızlı yorulabilir, bu durum da herhangi bir cezaevi ortamında zaten bulunan gerilimi artırabilir.”*

Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiyeler

88. Kurumda eğitim faaliyetleri²⁶ bulunmaması nedeniyle ıslah fonksiyonunun sekteye uğradığı, Kurumda yapılmak istenen eğitim faaliyetleri için ceza infaz kurumu idaresinin talep ettiği desteğin sunulması,

gerektiği tavsiye edilmektedir.

²⁶ BM Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar (Nelson Mandela Rules), Kural 4.: “*Ceza infaz kurumu idareleri ve diğer yetkili makamlar, düzeltici, ahlaki, manevi, sosyal ve sportif nitelikler taşıyanlar da dahil olmak üzere eğitim, mesleki eğitim, iş ve uygun olan başka destek türlerini sunmalıdır. Tüm bu programlar, faaliyetler ve hizmetler mahpusların bireysel ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir.*”